

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSA Anna Kozłowska

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku A. F.
przy uczestnictwie D. J. i in. , o dział spadku,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2010 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w [...]
z dnia 2 września 2009 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 3 lutego 2009 r. dokonał działu spadku po Z. F. i C. F. Apelacja wnioskodawczyni A. F. została przez Sąd Okręgowy oddalona postanowieniem z dnia 2 września 2009 r. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zasadnie doszło do zaliczenia na schedę spadkową wnioskodawczyni wartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego tj. kwoty 225362 zł, a to wobec faktu, że to prawo było przedmiotem darowizny.

Skarga kasacyjna wnioskodawczyni od postanowienia Sąd Okręgowy – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 1039 §1 w zw. z art. 1042 i 888 k.c., a także art. 207, 217 k.p.c., i zmierza do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1039 § 1 k.c. jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępnymi albo między zstępnymi i małżonkiem, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. Przez użyte w tym artykule określenie „darowizna” należy rozumieć wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, które za życia spadkodawcy przeszły z jego majątku do majątku spadkobiercy i stały się własnością tego ostatniego. Zaliczeniu podlegają więc także inne korzyści, jakie nieodpłatnie otrzymał spadkobierca od spadkodawcy (postanowienie SN z dnia 24 stycznia 2002 r., III CKN 503/00, nie publ.). Orzecznictwo przyjmuje, że taką korzyścią może być nieformalna darowizna dokonana przez spadkodawcę, np. darowizna nieruchomości bez zachowania aktu notarialnego, jeżeli w jej następstwie miało miejsce nabycie własności w innej drodze. W szczególności chodzi o nieruchomości rolne nabyte drogą uwłaszczenia lub objęte przez spadkobiercę w posiadanie na poczet schedy spadkowej (uchwała SN z dnia 7 grudnia 1983 r., III CZP 60/83, OSNC 1984, nr 7, poz. 108; postanowienie SN z dnia 23 października 1975 r., III CRN 281/75, OSNC 1976, nr 10, poz. 212).

Według wiążących Sąd Najwyższy ustaleń spadkodawca Z. F. zabiegał o uzyskanie przez wnioskodawczynię spółdzielczego prawa do lokalu typu własnościowego, a także w znacznej mierze pokrył wymagany wkład budowlany (źródłem finansowania był także m. in. umorzony kredyt). W tych okolicznościach, wbrew pogładowi Sądu Okręgowego, niepodobna przyjąć, że podlegającym zaliczeniu na schedę spadkową przedmiotem darowizny uczynionej przez spadkodawcę na rzecz wnioskodawczyni było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. Prawo to nie było bowiem kiedykolwiek składnikiem majątku spadkodawcy, które mogło przejść z jego majątku do majątku wnioskodawczyni. Inaczej mówiąc, nie było ono obiektem transferu z majątku spadkodawcy do majątku spadkobiercy, aby można jego wartość zaliczyć na schedę spadkową.

Skoro Sąd Okręgowy orzekając w sprawie wyszedł z odmiennych, błędnych założeń, to zaskarżone postanowienie nie mogło się ostać.

Odnosnie do zarzutów skargi kasacyjnej dotyczących naruszenia wskazanych przepisów prawa procesowego wskutek pominięcia przez Sąd Rejonowy zgłoszonego ustnie na ostatniej rozprawie dowodu z opinii biegłego na okoliczność rozliczenia „korzyści, jakie G. K. uzyskała z wyłączeniem innych osób uprawnionych z domu przy ulicy T.” należy zauważyć, że postanowienie tego Sądu nie zawiera rozstrzygnięcia o roszczeniu z tytułu posiadania tej nieruchomości. Skarżący w skardze kasacyjnej nie podnosi, iż z tego tytułu zgłosił stosowne roszczenie. Z uzasadnienia Sądów niższych instancji też nie wynika, aby takie roszczenie zostało zgłoszone.

Trzeba zaś przypomnieć, że w ramach postępowania o dział spadku unormowanego w art. 680-689 k.p.c. sąd rozstrzyga o wielu zagadnieniach faktycznych i prawnych, w tym o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania przedmiotów spadkowych i pobranych pożytków. O ile rozstrzygnięcia o składzie majątku spadkowego, o tym komu on przypada, czy też o spłatach muszą zapaść z urzędu jako konieczne części orzeczenia działowego, o tyle o roszczeniach z tytułu posiadania rzeczy należących do spadku i pobierania z nich pożytków - tylko na żądanie zainteresowanych współspadkobierców. Przed wszczęciem postępowania sądowego o dział spadku

roszczenia o należności z tego tytułu rozpoznawane są w postępowaniu procesowym. Do postępowania działowego - w razie czasowego zbiegu - przekazane zostały w imię kompleksowości załatwiania spraw i eliminowania zbędnych postępowań sądowych.

Stąd, nie podlegały uwzględnieniu zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące pominięcia przytoczonego dowodu z opinii biegłego, skoro nie wynika z nich, iż skarżący zgłosił roszczenie z tytułu posiadania nieruchomości położonej przy ulicy T. W przypadku zaś braku zgłoszenia tego roszczenia nie byłoby już tylko z tej oczywistej przyczyny podstaw do dopuszczenia tego dowodu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak wyżej.